

LALINDE

Josep Maria Font i Rius
*Catedràtic emèrit d'Història del Dret
de les Institucions i membre de l'Institut d'Estudis Catalans*

D'ací a unes quantes setmanes —exactament el 28 de març— es complirà l'aniversari de la desaparició entre nosaltres de l'eminent professor i amic Jesús Lalinde Abadía. No sembla pas, doncs, desavinent que commemorem aquesta efemèride i dediquem a Lalinde —per la meua banda— unes sentides expressions entorn del seu perfil personal i acadèmic.

La trajectòria vital de Lalinde podria resumir-se com la d'una vocació frustrada de joventut i recuperada amb escreix en la seva edat madura.

En efecte, el nostre company i amic, nascut a Madrid el 13 d'abril de 1920, pels atzars de la Guerra Civil i de la postguerra va tenir un accés quelcom tardà a la universitat, de la qual sortí llicenciat en Dret als vint-i-cinc anys. Ben aviat s'incorporà a la Càtedra d'Història del Dret de la Facultat de Dret de la Universitat de Madrid, regentada llavors pels professors Galo Sánchez i Manuel Torres. Però molt aviat hagué d'abandonar aquesta dedicació a causa de les obligacions econòmiques i familiars, que el conduïren a ingressar en el cos tècnic de l'Administració de l'Estat l'any 1947.

En aquesta comesa va peregrinar per diverses localitats del país fins que va recalar el 1951 a Barcelona, ciutat on va establir la seva residència efectiva. El 1954, justament quan jo m'incorporava a la Càtedra d'Història del Dret de la Universitat de Barcelona, se m'acostà per a sol·licitar-me ajuda i direcció per a la seva tesi doctoral, que feia temps que tenia esbossada i que va aprovar de manera brillant el 1958, fregant ja la quarantena. En el tribunal que la jutjà figurava el mestre Jaume Vicens Vives, el qual s'interessà fonament pel tema de la tesi, titulada *El règimen virreinal en Catalunya*, tema que ja marcava la línia principal de les futures recerques de Lalinde.

De seguida que vaig poder, el vaig associar a la Càtedra com a professor adjunt (1960-1966), i quan ja superava els quaranta-cinc anys, l'any 1966, va esdevenir catedràtic d'Història del Dret Espanyol. Com a tal, va ocupar successivament les seus de La Laguna, molt passatgerament la de Sant Sebastià, la de Saragossa, on va romandre dotze anys i en la qual va exercir el deganat de la

seva facultat, i la de Barcelona, a la qual es va integrar el 1981. Va romandre en aquesta càtedra fins a la seva jubilació, anticipada per una legislació extemporània el 1986.

Des que va obtenir la càtedra universitària, va deixar la seva plaça administrativa de Governació —tot i que les haguera pogut exercir simultàniament— per a dedicar-se de ple a la funció docent i a la tasca de recerca. Aquesta va versar primordialment sobre les institucions públiques i l'ordenament jurídic de Catalunya i dels altres regnes de la Corona d'Aragó, i també de les Índies, però sense marginar el seu interès i la seva curiositat pels diferents sectors de la història jurídica en els àmbits privat, penal i processal, que va conrear amb provada competència i resultats ben positius.

Dotat d'una aguda intel·ligència i una extraordinària capacitat de treball, Lallinde, en la seva dilatada vida acadèmica, va arribar a publicar fins a catorze grans llibres, entre els quals destaquen *La iniciación histórica al derecho español* i *Derecho histórico español*, primeres versions completes del camp sencer de la història del dret hispànic. Al costat d'aquestes publicacions podria arrengrer-se un nodrit eixam de monografies i substanciosos estudis, ponències en congressos, col·laboracions en obres col·lectives, etcètera, que arriba a comptar més de cent trenta textos. La seva bibliografia completa —a part dels darrers treballs— va ésser puntualment registrada de manera cronològica i sistemàtica per diversos deixebles seus en la capçalera del llibre homenatge que se li dedicà arran de la seva jubilació.

Per això és impossible que no ens referim, en aquest lloc, ni tan sols per damunt, a la seva vasta i notable producció científica. Avancem, però, que la tònica general d'aquesta es caracteritza per una manifesta inquietud, especialment en la indagació de noves interpretacions de velles qüestions o problemes: nova terminologia per a la identificació de figures i posicions, i àdhuc noves orientacions en el tractament de la disciplina. És caracteritzava per oferir novetats i per un afany de precisió i claredat, de reducció de les notes pràctiques a categories conceptuals. Tot això, com a resultat d'un esforç intel·lectual honrat i treballós, de cap manera d'un esnobisme pretensions i estèril. Tots recordem, per exemple, la seva prouja a distingir —en el fenomen de la influència del dret romà justinianeu en les regions de la Península— el que fóra una recepció d'aquest, una mera penetració, d'una resistència a la seva acció efectiva. O bé, en la fesomia del fonament polític dels estats peninsulars, a distingir el decisionisme castellà del pactisme dels regnes de la Corona d'Aragó i de les diferents modalitats d'aquest en els diferents territoris de la Corona d'Aragó. I, en un ordre de major abstracció, sembla força original assenyalar el paper del parallogisme —lògica externa a la convencional— en la desvirtuació progressiva d'algunes institucions o figures jurídiques, especialment en relació amb el domini públic.

Semblantment, el fenomen de la producció i la vigència dels drets peninsulars ofereix una periodificació més lligada a la seva pròpia dinàmica i que es tradueix en la distinció d'un període de dispersió normativa (típic dels primers segles de l'anomenada *Reconquesta*), un de reintegració normativa (baixa edat mitjana), un de recopilació (edat moderna) i un de codificació (a partir del segle XIX).

En els seus darrers temps es va interessar cada cop més per l'enfocament universalista de la història del dret, en contraposició amb el corrent de la història nacional, fins que aquests interès va quallar en la seva coneguda aportació *El derecho en la historia de la humanidad*. I les seves activitats finals es projectaren a detectar en el dret un sentit últim de repressió de l'activitat humana, que, esbossat ja en alguna escaïença anterior, va desenvolupar de manera complida en l'extensa obra *Las culturas represivas de la humanidad* (1992, 2 vol.).

Lalinde va exercir una actuació positiva en els nostres àmbits corporatius i institucionals. En els congressos d'Història de la Corona d'Aragó, per exemple, va esdevenir el ponent nat en els temes jurídics i institucionals de les respectives èpoques i regnats objecte del congrés convocat, per la qual cosa va arribar a ser vocal de la seva Comissió Permanent. També fou notòria la seva intervenció en altres congressos, com per exemple el Congrés Internacional de Ciències Històriques (Bucarest, 1984), en les reunions de la Société Jean Bodin pour l'Histoire Comparative des Institutions (Varsòvia, 1976; Delfos, 1980; Brussel·les, 1984, i Barcelona, 1987, en aquesta darrera com a *rapporteur général*) i, així mateix, en alguns altres congressos sobre historiografia a l'Amèrica Central i del Sud.

Per la seva actuació acadèmica i investigadora, es va fer creditor de diversos honors i distincions: des del Premio Menéndez y Pelayo (1959) i el Premi Ciutat de Barcelona (1965) fins a la Medalla de la Facultat de Dret de Saragossa (1987). I anotem també la seva integració en corporacions acadèmiques, primer com a membre de l'Institut d'Estudis Canaris (1962) i més endavant com a acadèmic numerari de la tricentenària Reial Acadèmia de Bones Lletres (gener de 1987), rebut solemnement el 24 de març de 1988 amb un discurs d'entrada inscrit en aquella tònica universalista conceptual i fenomènica tan característica d'ell.

Ens resta dir quelcom entorn de la seva figura humana, bé que aquest aspecte ha d'ésser objecte d'alguna altra aportació. Lalinde tenia un tarannà d'home serè i tranquil, pacífic, bé que amb una fina sensibilitat interior. Era ferm en les seves decisions, però gens inclinat al conflicte i a la controvèrsia. Com ha estat ja indicat, Lalinde era, en bona part, un *self made man*. Mostrava a l'exterior la impressió de caminar per la vida amb passa pausada i segura, acceptant moments adversos de la seva trajectòria —com la mort de la seva esposa, Anna Ma-

ria Jürss, amb qui vivia tan compenetrat— amb una punta d'estoïcisme. Deixà dos fills: Jorge i Fernando. Va portar sempre un tren modest i familiar, auster i senzill, el clàssic d'un ciutadà de la classe mitjana il·lustrada de casa nostra. En els darrers anys, una forta depressió el retingué al seu domicili, solitari i desinteressat de tot l'ambient exterior. Una curta malaltia el va abatre finalment la data indicada. Però la seva personalitat i sobretot la seva obra —abundosa, densa i agosarada— restaran vigents, de segur, molt de temps.